

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8116 Dep

0033 OSLO

Kronprinsens gate 9
Postboks 1708 Vika
0121 Oslo
Tlf: 21 02 18 00
Faks: 21 02 18 01
postmottak@nokut.no
www.nokut.no

Saksbehandler: Jarmila Bubikova Moan
Dir. tlf: 21 02 18 61

Vår ref: 09/232-3 Vår dato: 02.09.2009
Deres ref: Deres dato:

Nasjonal enhet for karriereveiledning - høringsuttalelse

NOKUT takker Kunnskapsdepartementet for at vi får være høringsinstans for rapporten "Nasjonalt fagorgan for karriereveiledning" utarbeidet av Vox i juni 2009.

NOKUT konsentrerer sine kommentarer om de delene av rapporten som Departementet ber om synspunkter på ut ifra den delen av karriereveiledningsfeltet som NOKUT kommer i befatning med. Det er følgende tre punkter som omtales her:

- Behov for opprettelse av nasjonalt fagorgan
- Organisatorisk plassering
- Behov for et kontaktdialogforum

- **Behov for opprettelse av nasjonalt fagorgan**

NOKUT er enig i at karriereveiledningsfeltet i Norge virker fragmentert og at det er behov for samkjøring og koordinering for å få til mer effektive løsninger for den enkelte. Rapporten tilrår etableringen av et nasjonalt fagorgan som en løsning. NOKUT savner en nærmere redegjørelse for hvordan den kunnskapen som blir generert av fagorganet skal komme målgruppen til gode. Ut fra det foreslåtte mandatet skal fagorganet først og fremst jobbe på systemnivå som kunnskapssenter, kvalitetsutvikler og koordinator. Det framstår som uklart for NOKUT hvordan koblingen mellom fagorganet og de personene som har behov for karriereveiledning er tenkt realisert. NOKUT etterlyser også en mer kritisk gjennomgang av internasjonale og nasjonale erfaringer og en bedre kartlegging av de behov som forskjellige grupper har.

Internasjonale erfaringer

Rapporten viser til internasjonale erfaringer med en nasjonal tverrsektoriell organisering av karriereveiledningen. Det er først og fremst suksesshistorier som fremheves her. NOKUT mener at vurderingen av en eventuell etablering av et nasjonalt fagorgan i Norge ville være tjent med å se nærmere også på de internasjonale forsøk som ikke videreføres, slik som det danske veiledningstilbudet. Et nærmere kritisk blikk og dypere kunnskap om hvorfor et skandinavisk land som har mange fellestrekk med Norge har valgt å legge ned sin nasjonale veiledningstjeneste, kan bidra til at Norge ikke gjør de samme feilene.

Utredninger nasjonalt

Rapporten henviser til flere offentlige dokumenter innen arbeidsmarkeds- og utdanningsfeltet som underbygger behovet for et helhetlig perspektiv på feltet og samordning av de tiltak som er igangsatt. For å kunne slutte seg til en satsing i den størrelsesorden som er foreslått, savner NOKUT imidlertid en grundigere kartlegging av dagens karriereveiledningslandskap, samt en nøye kritisk vurdering av en nasjonal satsing og alternative løsninger som svar til avdekkede utfordringer.

Kartlegging av behov og utfordringer

En grundigere kartlegging ville kunne få fram bredden i karriereveiledningsfeltet, samt avdekke hvilke målgrupper som i dag har tilfredsstillende tilbud og hvor de store utfordringene ligger.

Det er særlig fire forhold som NOKUT mener bør kartlegges nærmere:

1. Målgruppen og deres behov

Karriereveiledning er et viktig redskap for å rettlede på vegen fra skolebenken til ønsket yrkeskarriere, men den må tilpasses den enkeltes behov. Rapporten omtaler "innvandrere" som en av målgruppene, men NOKUT mener at denne gruppen er så heterogen at begrepet er lite hensiktsmessig i denne sammenheng. Det finnes både mer og mindre ressurssterke personer med og uten etnisk minoritetsbakgrunn som har behov for vidt forskjellig karriereveiledningstilbud. Karriereveiledningstjeneste må derfor differensieres med omhu for å komme brukerne til gode. NOKUT stiller dermed spørsmål ved om og hvordan et nasjonalt fagorgan kan ivareta hele spekteret av behov som sluttbrukergruppene kan ha.

a. Flyktninger

NOKUT erfarer at flyktninger med høyere utdanning men mangelfull dokumentasjon er en gruppe som burde sees nærmere på. Her har Norge forpliktet seg til å ha tilfredsstillende ordninger ved å ratifisere Konvensjon om godkjenning av kvalifikasjoner vedrørende høyere utdanning i Europaregionen (Lisboakonvensjonen). Dagens ordninger med faglig godkjenning ved lærestedene har klare begrensninger og fungerer bare delvis etter hensikten. Selve ordningen er et felt som bør vurderes nøye i forbindelse med eventuelt nye ressurser til veiledningsfeltet.

b. Personer med utenlandsk fagskoleutdanning

Personer med utenlandsk fagskoleutdanning er en annen stor gruppe som ikke har tilfredsstillende tilbud. Det finnes i dag ingen godkjenningsordninger for fagskolenivå. I praksis betyr dette at en slik utdanning vanskelig kan gi innpass til norsk yrkesliv. Kunnskap om dette er også en av brikkene for en riktig og effektiv karriereveiledning for brukere med utenlandsk fagskoleutdanning.

2. Aktører og deres bakgrunn/ansvarsområde

Det er mange aktører og interessenter som er aktuelle samarbeidspartnere, relevante informasjonskilder og dermed viktige ledd på veien mot et godt og helhetlig tilbud av karriereveiledningstjenester i Norge. En kartlegging av hvem de er og hvilke ansvarsområde de har, vil være et godt utgangspunkt for en vurdering av hvilke ordninger som dagens system allerede dekker godt og hvilke som må etableres eller eventuelt styrkes ytterligere enten individuelt eller gjennom et nasjonalt fagorgan.

a. Generell godkjenning av utenlandsk høyere utdanning

Norge har siden 2003 hatt en ordning for godkjenning av høyere utdanning fra utlandet, *generell godkjenning*, som er tilpasset arbeidsmarkedet. NOKUT er eneste aktør og har utstedt ca. 12000 godkjenningsdokumenter (enkeltvedtak) i denne perioden. NOKUTs erfaringer, som har relevans

i denne sammenheng, ligger derfor i grenselandet mellom generell godkjenning, ansvar for informasjon om norske godkjenningsordninger og utenlandsk utdanning, og individuelle råd om videre muligheter i Norge (en liten del av karriereveiledningsfeltet).

b. Koordinering og samlet informasjon om tilbud

NOKUT er kjent med at mange med utenlandsk utdanning opplever norsk godkjenningslandskap som fragmentert og tildelts komplisert å finne fram i, på grunn av mange aktører. I tråd med forslaget i Brautaset-utvalgets innstilling har Kunnskapsdepartementet nylig tildelt NOKUT ressurser til å etablere et Senter for informasjon om godkjenning av utenlandsk utdanning med ansvar for å informere om hele det norske systemet for godkjenning av utenlandsk utdanning, inklusive autorisasjoner og yrkeskvalifikasjoner, og å rettlede og henvise til riktig instans. Senteret skal også være kontaktpunkt for EU-direktivet 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjoner. Senteret vil være en nasjonal inngangsport for all godkjenning av utenlandsk utdanning og dermed være en viktig informasjonskilde til karriereveiledere.

3. Oversikt over eksisterende opplæring og utdanningstilbud for veiledere/rådgivere

Behovet for opplæring av veiledere nødvendigvis må dekke et svært bredt felt. Det eksisterer allerede en rekke utdanningstilbud innen karriereveiledning, blant annet ved Høgskolen i Ålesund, Høgskolen i Akershus, Høgskolen i Vestfold og Høgskolen i Lillehammer. En kartlegging av hva de eksisterende tilbud dekker og hvordan utdanningstilbudene fungerer kan være svært nyttig i videre planlegging og igangsettelse av nye tilbud og tiltak. Det samme gjelder muligheter for intern kompetanseheving som utdanningsinstitusjoner, NAV og andre aktører selv tilbyr sine karriereveiledere.

4. Kompetansehevende kurs og yrkespraksis for brukere i første linje

NOKUTs erfaring er at et av de mest kritiske punktene for å få relevant arbeid er påbyggingskurs og tilbud om egnet yrkespraksis. Dagens tilbud dekker ikke de mangfoldige behov som brukergruppene har. For arbeidsledige med høyere utdanning er det mangel på arbeidsmarkedstiltak. Et av de få tiltakene for denne brukergruppen, som NAV støtter og som har gode resultater, er Syslab, et kompetansesenter som bistår personer med faglig tyngde og yrkeserfaring til å finne riktig jobb gjennom tilpasset kompetanseheving. Det er slike differensierte, brukertilpassede sysselsettingstiltak som det trengs flere av for å nå målet om at flere raskere skal komme i ønsket jobb eller riktig karrierespor.

- **Organisatorisk plassering**

Det tilrås i rapporten at fagorganet blir lagt til Vox. Vox arbeider for økt deltakelse i samfunns- og arbeidsliv ved å heve kompetansenivået hos voksne med særlig vekt på grunnleggende ferdigheter, realkompetanse og voksnes rett til opplæring. NOKUT stiller spørsmål ved om Vox med sitt mandat besitter den kompetansebredden som må til for å ivareta de mangfoldige behov, perspektiver og utfordringer som peker seg ut.

- **Behov for opprettelse av et kontaktdialogforum**

Dersom det skulle bli etablert et nasjonalt fagorgan, er det viktig at det ivaretar de ulike aktørers og målgruppers perspektiver og behov. Et kontaktdialogforum som representerer de sentrale interessenter innen karriereveiledningsfeltet kan være en egnet virkemiddel for å oppnå dette.

NOKUT mener at det er nødvendig med et klart mandat for dette forumet og hva deltakelse i forumet innebærer for medlemmene, særlig i forhold til antatt ressursbruk.

Selv om NOKUT ikke er en del av den skjematisk fremstillingen som presenteres i rapporten, mener vi at vi er en naturlig bidragsyter i et slikt forum.

Oppsummering

NOKUT ser behovet for en viss koordinering av karriereveiledningsfeltet, ikke minst en samling av informasjon om aktører og tilbud, men ikke i den størrelsesorden som er foreslått. Eksisterende funksjoner må kunne utnyttes på en bedre måte, for å dekke de behov som er antydnet i det foreslåtte mandatet.

Plasseringen av et slikt senter eller koordineringspunkt til VOX kan være hensiktsmessig, men ansvarsområdet er så bredt og med så mange aktører at koblingen til et faglig forum vil være essensielt. Som eksempel kunne NOKUT tenkes å være en aktuell aktør i et slikt forum, men har per i dag ingen ekstra ressurser til denne type aktiviteter. Det er derfor vanskelig å se for seg en modell der alle nye ressurser går til oppbygging av et nytt fagmiljø som blir så avhengig av eksisterende kompetanse.

Det overordnede mål med en slik satsning må være at flere personer, både med norsk og utenlandsk utdanning, får relevant arbeid. NOKUTs erfaringer i forhold til personer med utenlandsk utdanning strekker seg tilbake til tidlig 1990-tallet, og er ganske entydige over tid: Det spørres etter påbygningskurs og praksisplasser.

NOKUT er skeptiske til en for stor sentralisering av dette feltet. En stor del av suksesshistoriene i forhold til individuelle tilpasninger kommer fra små miljøer med nærhet til brukerne. Det er andre tiltak enn storstilet satsning på forskning, internasjonale nettverking og erfaringsutveksling og sentralisering av kunnskap om og tiltak på karriereveiledningsfeltet som trengs for å få flere i relevant arbeid. Økonomiske insentiver for lokale arbeidsgivere som vil "prøve" ut ordninger peker seg ut. Generelt savnes en bedre kartlegging av hele problemstillingen før nye satsninger i denne størrelsesorden igangsettes.

Med hilsen

Ida Lønne
avdelingsdirektør

Jarmila Bubikova Moan
rådgiver